

บทที่ 4

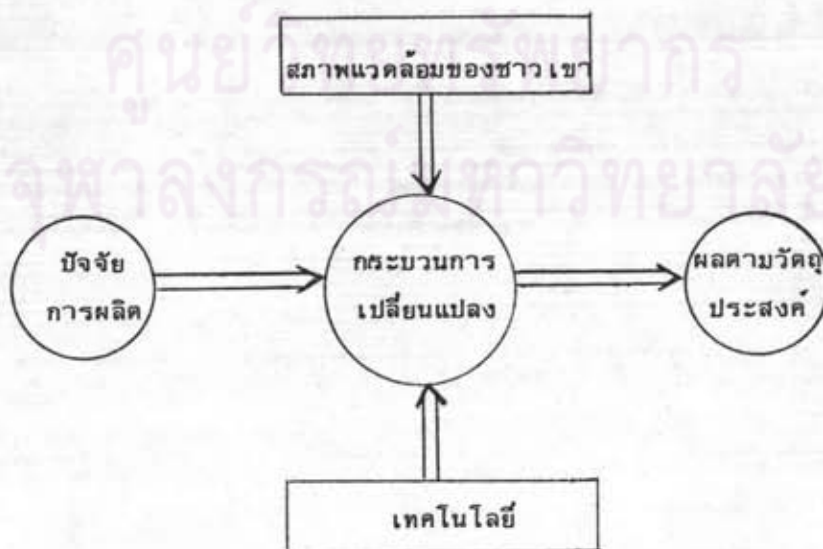
ระบบการดำเนินงาน

ของโครงการปลูกพืชทดแทนและการตลาดที่สูงไทย/สหประชาชาติ

โครงการปลูกพืชทดแทนและการตลาดที่สูงไทย/สหประชาชาติ มีวัตถุประสงค์สำคัญในการลดพื้นที่ปลูกฝิ่นของชาวเขาในเขตพื้นที่สูง โดยให้ชาวเขาหันไปปลูกพืชชนิดอื่น เพื่อให้เกิดรายได้ทดแทนรายได้จากการปลูกฝิ่น ซึ่งวิธีการดังกล่าว ได้เน้นหนักในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจแก่ชาวเขา โดยเฉพาะการสร้างรายได้จากการส่งเสริมพืชใหม่ ๆ แก่ชาวเขา ในขณะเดียวกันก็จัดหาระบบตลาด ลินเชื่อและการฝึกอบรมชาวเขา รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา การอนามัย ฯลฯ เพื่อรองรับระบบส่งเสริมการผลิตให้บังเกิดผลในการดำเนินงาน

ระบบการดำเนินงานของโครงการฯ มีลักษณะเป็นการจัดหาปัจจัยการผลิต อันได้แก่ กำลังคน วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ จากหลาย ๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาผสมผสานกันเข้า เพื่อทำให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงแก่ชาวเขาและให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ คือ พื้นที่ปลูกฝิ่นของชาวเขาลดลงและชาวเขาหันไปปลูกพืชที่โครงการได้ส่งเสริม ระบบดังกล่าวสามารถแสดงให้เห็นได้ตามแผนภูมิที่ 4-1

แผนภูมิที่ 4-1 : แสดงระบบการดำเนินงานของโครงการปลูกพืชทดแทน

จากระบบดังกล่าว มีปัจจัยเกี่ยวข้องที่ต้องนำมาพิจารณาด้วย คือ

1. ทรัพยากรที่ใช้ภายในโครงการ ได้แก่ กำลังคน งบประมาณ และวัสดุ-อุปกรณ์ต่าง ๆ มาจากหลายหน่วยงานด้วยกัน (รายละเอียดอยู่ในบทที่ ๓) จึงจำเป็นต้องจัดให้มีระบบการประสานร่วมมือกัน โดยแบ่งสายงานรับผิดชอบของหน่วยงานต่าง ๆ ให้ประสานสอดคล้องกัน เพื่อสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพโดยรวม

การจัดแบ่งสายงานรับผิดชอบของโครงการฯ แบ่งออกตามลักษณะงานคือ

- งานบริหารโครงการ มีหน่วยงานที่รับผิดชอบคือ UNDP และกองควบคุมพืชเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส) รับผิดชอบด้านการบริหารโครงการร่วมกัน และทำหน้าที่จัดสรรงบประมาณ อัตราค่าจ้างคน และวัสดุอุปกรณ์ในส่วนของแต่ละหน่วยงานให้ประสานสอดคล้องกัน เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานที่ปฏิบัติในพื้นที่

- งานประสานงาน มีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ กองควบคุมพืชเสพติด รับผิดชอบด้านการช่วยเหลือหน่วยงานในพื้นที่ ด้านการส่งเสริมการผลิต การตลาด ด้านสินเชื่อ และการพัฒนาชุมชนและประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการฯ

- งานสนาม มีหน่วยงานรับผิดชอบ 2 หน่วยงานคือศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ หน่วยพัฒนาต้นน้ำ สังกัดกรมป่าไม้ รับผิดชอบงานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ โดยจัดอัตราค่าจ้างเจ้าหน้าที่เข้าปฏิบัติงานภายในหมู่บ้านของชาวเขา นอกจากนี้ UNDP และกองควบคุมพืชเสพติด ได้จัดอัตราค่าจ้างเจ้าหน้าที่เข้าร่วมปฏิบัติงานเพื่อช่วยเหลือเจ้าหน้าที่สนามด้านส่งเสริมการเกษตรและคอยประสานงานในพื้นที่อีกส่วนหนึ่ง

- งานค้นคว้าวิจัยและฝึกอบรม มีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รับผิดชอบงานค้นคว้าวิจัยพืชเมืองหนาว ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่และเกษตรกรชาวเขา ณ ศูนย์วิจัย และฝึกอบรมเกษตรที่สูง ขุนช่างเคี่ยน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

2. กระบวนการเปลี่ยนแปลง โครงการฯ จะทำการเปลี่ยนแปลงตัวชาวเขาที่มีลักษณะอุปนิสัย พื้นฐานทางขนบธรรมเนียม ประเพณี และภาษาแตกต่างจากเกษตรกรโดยทั่วไป ซึ่งในส่วนนี้มีปัจจัยเกี่ยวกับชาวเขาที่จะต้องนำมาพิจารณา 2 ประการคือ

2.1 ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี

เทคโนโลยีที่ต้องคำนึงถึงในที่นี้ คือ เทคโนโลยีในการผลิตของชาวเขา ชาวเขาส่วนใหญ่มีความรู้ในการเพาะปลูกพืชแบบดั้งเดิม กล่าวคือมีวิธีการเพาะปลูกและเก็บเกี่ยวอย่างง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน ไม่รู้จักการดูแลใส่ปุ๋ยกำจัดศัตรูพืช ไม่รู้จักการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวเขาที่ปลูกฝิ่น มีความคุ้นเคยกับการเพาะปลูกที่ง่ายไม่มีขั้นตอนยุ่งยาก เพราะฝิ่นเป็นพืชที่ปลูกง่าย เพียงแค่ใช้เมล็ดฝิ่นหว่านลงในไร่ก็เติบโตออกดอกผลได้ดีโดยไม่ต้องบำรุงรักษามากนัก การเก็บเกี่ยวก็กระทำได้ง่ายและสะดวกสบาย นอกจากนี้เทคโนโลยีในการตัดไม้ทำลายป่า หรือการทำไร่เลื่อนลอยแล้วเผาเพื่อเตรียมพื้นที่เพาะปลูก ก็เป็นเทคโนโลยีที่ผิดและรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของชาวเขา

การจะนำเอาเทคโนโลยีในการเพาะปลูกสมัยใหม่เข้าไปให้แก่ชาวเขานั้น จะต้องคำนึงถึงความคุ้นเคยและความรู้ของชาวเขาในท้องถิ่น และที่สำคัญอย่างยิ่งอีกประการหนึ่งคือ จะต้องคำนึงว่าชาวเขาจะยินยอมรับเอาเทคโนโลยีใหม่ได้มากน้อยเพียงใด ช้าและรวดเร็วแค่ไหนด้วย

2.2 ปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อมของชาวเขา

ปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อมของชาวเขาที่มีผลต่อระบบการดำเนินงานของโครงการฯ แยกได้เป็น 2 ประการ คือ

ก. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย

- รายได้ รายได้จาก การปลูกฝิ่นเพื่อการจำหน่ายยังเป็นรายได้ที่ดีที่สุดและยากที่จะหารายได้จากทางอื่นมาทดแทนได้ในสายตาของชาวเขา ในขณะที่ชาวเขาที่ปลูกฝิ่นอาจจะมีรายได้สูง แต่ชาวเขาส่วนหนึ่งที่ไม่ได้ปลูกฝิ่นจะมีรายได้น้อย เพราะไม่มีรายได้จากทางอื่นนอกจากการเกษตรกรรมหรือหัตถกรรมเล็ก ๆ น้อยเท่านั้น

- สภาพการคมนาคม เส้นทางติดต่อระหว่างหมู่บ้านถึงตัวเมืองเป็นไปด้วยความลำบาก การพัฒนาหมู่บ้านหรือพัฒนาระบบตลาดของพืชทดแทนฝิ่น จะไม่สามารถกระทำ

ได้ ถ้าไม่ได้มีการปรับปรุงสภาพการคมนาคมให้ดีขึ้น เสียก่อน

- แรงงาน แรงงานชาวเขายังไม่มีคุณภาพ เพราะบางส่วนประสบโรคภัยไข้เจ็บอันเนื่องมาจากสภาพความเป็นอยู่ที่ไม่ถูกสุขลักษณะ และบางส่วนก็เป็นผู้ติดฝิ่น การอนามัยภายในหมู่บ้านและการบำบัดรักษา จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องกระทำควบคู่ไปกับการส่งเสริมการเกษตร

- เงินทุน ชาวเขาส่วนใหญ่ยังขาดแคลนเงินทุน เพื่อใช้ลงทุนในด้านเกษตรกรรม เพราะมีรายได้น้อย และการกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนภายนอก ก็กระทำไม่ได้ เพราะไม่มีหลักประกันใด ๆ ในการกู้ยืมเงิน

- ที่ดิน ชาวเขายังคงใช้วิธีการเกษตรแบบดั้งเดิม โดยการทำไร่เลื่อนลอยแล้วเผาป่าทำให้การใช้ที่ดินเป็นไปโดยสูญเปล่า ในขณะที่เดียวกัน ก็มีชาวเขาที่ยังมีความคิดในการอพยพย้ายถิ่นที่อยู่เสมอ โดยไม่ตั้งหลักแหล่งให้เป็นที่แน่นอนซึ่งจะทำให้การพัฒนาชาวเขาเหล่านี้ไม่เกิดประโยชน์แต่อย่างใด

- ความสามารถทางเศรษฐกิจ ของชาวเขาแต่ละเผ่าแตกต่างกัน เช่น ชาวเขาเผ่ามั่วและเย้าจะมีความสามารถในการติดต่อค้าขายทางเศรษฐกิจได้ดีกว่าชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงและมูเซอ การจะพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจแก่ชาวเขาจึงต้องคำนึงถึงลักษณะประจำตัวของแต่ละเผ่าด้วยเช่นกัน

- ความสามารถในการเพาะปลูกพืช ชาวเขาแต่ละเผ่ามีความนิยมปลูกพืชตามแบบฉบับของตน เช่น กะเหรี่ยงนิยมปลูกข้าว มูเซอเคยชินกับการปลูกกาแฟ แม้ว่าจะเลียนแบบการผลิตพืชจากเผ่าที่อยู่ใกล้เคียง เป็นต้น พฤติกรรมนี้ เรียกว่า พฤติศาสตร์เผ่าพันธุ์นิยม (Ethical Botany Behavior) ซึ่งบางครั้งการจะเปลี่ยนพฤติกรรมนี้โดยให้เขาหันไปปลูกพืชอื่นก็อาจจะกระทำได้ลำบากและใช้เวลานาน

ข. ปัจจัยทางด้านสังคม

- หน่วยครัวเรือน เป็นหน่วยหรือสถาบันหลักในการตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำการใด ๆ ลงไปในเรื่องต่าง ๆ โดยจะมีหัวหน้าครอบครัวเป็นผู้ตัดสินใจในทางเศรษฐกิจและทุก ๆ อย่างในครอบครัว หัวหน้าครอบครัวจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในระดับย่อยที่มีผลต่อการยอมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จากโครงการฯ

- หน่วยสังคมในหมู่บ้าน มีหัวหน้าหมู่บ้านหรือผู้อาวุโส หรือผู้นำทางศาสนาเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการยอมรับสิ่งใหม่ ๆ ของลูกบ้าน บุคคลดังกล่าวคือ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในระดับหมู่บ้านที่โครงการฯ จำต้องคำนึงถึงในการดำเนินนโยบาย

- การศึกษาและภาษา ชาวเขายังไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาและยังมีอุปสรรคทางด้านภาษาที่ใช้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ทำให้ความสามารถในการรับเทคนิคต่าง ๆ เป็นไปได้ช้า

- สภาพความเป็นอยู่ของชาวเขา ชาวเขายังคงดำรงชีวิตอยู่แบบดั้งเดิม การสุขภาพาลสิ่งแวดล้อมยังไม่ดีพอ เกิดการเจ็บป่วยขึ้นบ่อย ๆ ด้วยโรคต่าง ๆ การอนามัยครอบครัวไม่มีการตายของเด็กทารกสูง ในขณะเดียวกันก็มีอัตราการเกิดสูง สภาพแวดล้อมที่ไม่ดีทำให้ชาวเขามีการใช้ฝิ่น เป็นยาพื้นบ้าน ใช้รักษาโรคต่าง ๆ และเกิดมีผู้ติดฝิ่นขึ้นในหมู่บ้าน

จากปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อมและ เทคโนโลยีของชาวเขาดังกล่าวทำให้โครงการฯ ไม่สามารถพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ โดยการสร้างรายได้จากการส่งเสริมการเกษตรให้แก่ชาวเขาแต่เพียงด้านเดียวได้ เพราะยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่อการส่งเสริมการเกษตรหลายประการ เช่น ชาวเขายังไม่รู้หนังสือ มีอนามัยไม่ดี เป็นต้น จึงจำเป็นต้องมีระบบการดำเนินงานที่จะพัฒนาชาวเขาไปควบคู่กันในหลาย ๆ ด้านพร้อมกัน ซึ่งเป็นลักษณะของการพัฒนาแบบสมบูรณ์แบบ

ตามลักษณะของการพัฒนาที่เรียกว่าการพัฒนาสมบูรณ์แบบนั้น สามารถแยกลักษณะได้ 3 ประการ คือ¹

1. มีกิจกรรมหลายอย่างหลายด้านเข้าด้วยกัน เช่น การเพิ่มผลผลิตด้านเกษตรกรรม การสร้างงานมากขึ้น การส่งเสริมสุขภาพอนามัย และการศึกษา การขยายขอบข่ายของการสื่อสารและการปรับปรุงที่อยู่อาศัยในชุมชนที่พัฒนา เป็นต้น

¹ สัญญา สัญญาวิวัฒน์, " การพัฒนาชนบทแบบสมบูรณ์ " (เอกสารโรเนียว : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด), หน้า 1

2. มีความเกี่ยวเนื่องกันของกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านั้น ซึ่งหมายความว่า การพัฒนาที่จะได้ชื่อว่าสมบูรณ์แบบนั้น จะพยายามค้นหากิจกรรมนี้โดยธรรมชาติของสังคมจะมีความเกี่ยวเนื่องกัน เข้ามาร่วมในโครงการพัฒนาให้หมดหรือให้ได้มากที่สุด มองในแง่นี้การพัฒนาสมบูรณ์แบบอาจมีจุดมุ่งหมาย เป็นหลักการพัฒนาองค์ประกอบของโครงสร้างทางสังคม เพียงองค์ใดองค์หนึ่งก็ได้ เช่น ด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม การเมือง หรือการศึกษา แล้วก็เรียกการพัฒนาในด้านนั้น ๆ ด้วยวิธีสมบูรณ์แบบ ทั้งนี้เพราะการพัฒนาด้านนั้น ๆ ได้มีการพัฒนาสิ่งที่เกี่ยวข้องไปพร้อมกันด้วย

3. จะต้องกระทำการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ไปพร้อม ๆ กัน หรืออย่างค่อนเนื่องกัน กล่าวคือ ในการมุ่งพัฒนาเกษตรกรรมเป็นหลัก เราจำต้องมุ่งพัฒนาสุขภาพอนามัยของชาวเขา การศึกษาของชาวเขา ถนนหนทางสำหรับการขนส่งสินค้าไปขาย ตลาดสำหรับสินค้าบูย เมล็ดพันธุ์พืช ธนาคาร สหกรณ์ เป็นต้น ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะต้องได้รับการพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน หรือเป็นลำดับก่อนหลัง ตามความสำคัญและความเร่งด่วนของแต่ละปัญหา

ระบบการดำเนินงานของโครงการฯ มีลักษณะของ "การพัฒนาสมบูรณ์แบบ" โดยได้มุ่งพัฒนาในการส่งเสริมการเกษตร การตลาด สินเชื่อการเกษตร และการพัฒนาชุมชนชาวเขาค้นต่าง ๆ พร้อมกันในเวลาเดียวกัน แต่น้ำหนักของการพัฒนาโดยวิธีนี้ จะเน้นหนักไปในด้านการส่งเสริมการเกษตร โดยเฉพาะการส่งเสริมพืชเศรษฐกิจเพื่อให้เกิดรายได้ที่จะมาแข่งขันกับรายได้จากฝิ่นมากกว่าการดำเนินงานด้านอื่น ๆ เพราะความสำคัญและความเร่งด่วนของปัญหานั้นอยู่ที่ว่าจะทำอย่างไรให้ชาวเขามีรายได้จากทางอื่น เพื่อใช้ในการดำเนินชีวิต นอกเหนือจากการพึ่งพารายได้จากฝิ่น ส่วนการดำเนินงานด้านการตลาด สินเชื่อการเกษตร และการพัฒนาชุมชนด้านต่าง ๆ ก็มีความสำคัญเช่นกันและเป็นส่วนที่รองรับการส่งเสริมการเกษตรให้บรรลุเป้าหมายได้มากขึ้น โดยเฉพาะทางด้านการตลาด และสินเชื่อการเกษตร มีผลต่อการส่งเสริมโดยตรง ส่วนการพัฒนาชุมชน ทั้งในด้านการศึกษา การอนามัย สาธารณูปโภคต่าง ๆ ในหมู่บ้านนั้นมีผลต่อการส่งเสริมสภาพทางสังคมของชาวเขาให้ดีขึ้น ทำให้ชาวเขาลดการพึ่งพาฝิ่นลง เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการเกษตรของโครงการฯ โดยทางอ้อม และเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาชาวเขาในระยะยาว

สำหรับระบบการดำเนินงานของโครงการปลูกพืชทดแทนฯ ในด้านของการส่งเสริมการผลิตการตลาด สินเชื่อ การฝึกอบรม และการพัฒนาชุมชน จะแยกกล่าวในรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ระบบส่งเสริมการผลิตพืชทดแทน

การเปลี่ยนแปลงหรือชักจูงให้ชาวเขาหันไปปลูกพืชชนิดอื่นแทนฝิ่น ซึ่งพวกเขา มีความคุ้นเคยและปลูกกันมานานแล้วนั้น จำเป็นต้องใช้วิธีการหรือมาตรการในการส่งเสริมเป็นพิเศษ แตกต่างจากการส่งเสริมการเกษตรที่ใช้กับเกษตรกรในพื้นที่ราบ เพราะการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ราบมีจุดมุ่งหมาย เพื่อเพิ่มรายได้ทางเศรษฐกิจแก่เกษตรกรเพียงประการเดียว หากวิธีการส่งเสริมใด ๆ สามารถเพิ่มรายได้ที่เป็นตัวเงินให้แก่เกษตรกรได้แล้ว วิธีการหรือระบบการส่งเสริมนั้น ๆ ก็จะทำให้เกษตรกรปฏิบัติตามได้โดยง่าย แต่การส่งเสริมการผลิตพืชทดแทนฝิ่นในเขตพื้นที่สูงนั้นแตกต่างกันเพราะเรากำลังบอกให้ชาวเขาเลิกปลูกฝิ่น ซึ่งเป็นพืชที่เป็นแหล่งรายได้ที่ดีของเขาอยู่แล้ว รวมทั้งฝิ่นเองก็เป็นยาพื้นบ้าน ใช้รักษาโรคต่าง ๆ ซึ่งชาวเขายอมรับและคุ้นเคยมานาน ฝิ่นจึงมีลักษณะพิเศษ ที่ผสมผสานเอาข้อดีทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวเขาอยู่ในตัวมันเอง การที่จะให้ชาวเขาหันไปปลูกพืชอื่นที่เขาไม่เคยรู้จัก ถึงแม้ว่าพวกเขาอาจจะทราบว่าเมื่อปลูกพืชใหม่นี้แทนฝิ่นแล้ว รายได้จากการทำงานจะดีทัดเทียมหรือดีกว่าฝิ่นก็ตาม แต่ก็ยังไม่มียุทธศาสตร์อย่างมั่นใจ เช่นเดียวกับ กรณีเกษตรกรในพื้นที่ราบว่า ชาวเขาจะยอมรับพืชชนิดใหม่หรือระบบวิธีการส่งเสริมใหม่นั้นอย่างเต็มที่

ดังนั้น ระบบส่งเสริมการผลิตพืชทดแทนฝิ่น นอกจากจะต้องสรรหาพืชที่มีศักยภาพทางการตลาดสูงเพื่อให้เกิดข้อเปรียบเทียบทางเศรษฐกิจกับฝิ่นได้แล้ว ระบบการส่งเสริมยังจะต้องมีวิธีการชักจูงโดยใช้จิตวิทยาอย่างสูง ผสมผสานเข้ากับลักษณะสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มชาวเขา เพื่อให้ชาวเขาเกิดการยอมรับในระบบและวิธีการส่งเสริมที่ละน้อย ๆ จนสามารถเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบใหม่ได้ในที่สุดระบบดังกล่าว ได้เน้นถึงกลยุทธ์ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.1 พื้นที่เป้าหมายในการส่งเสริม

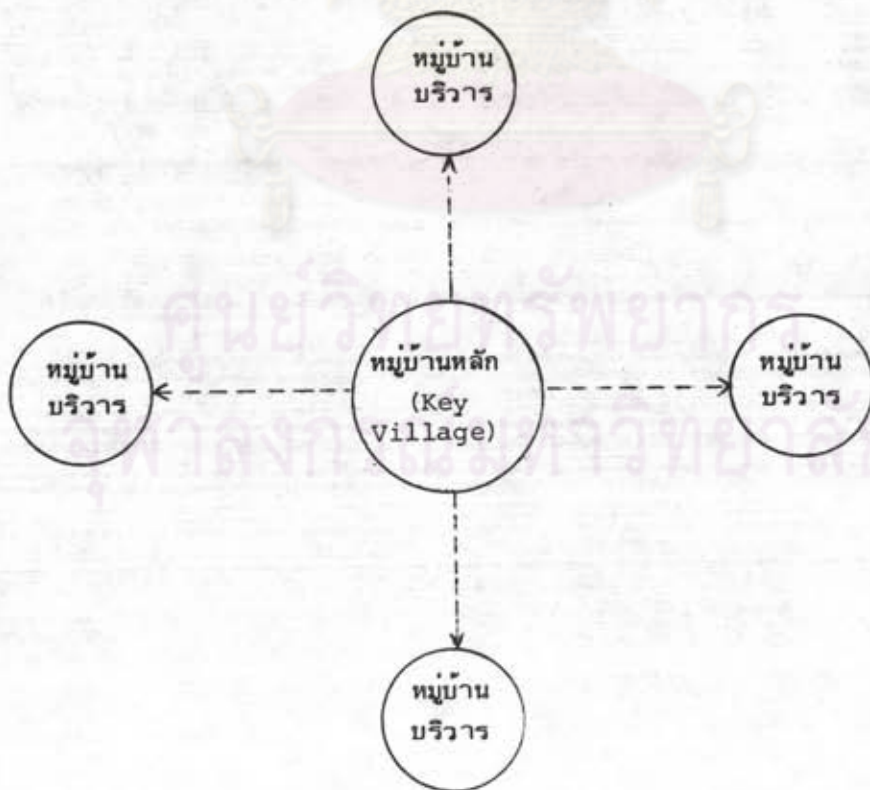
พื้นที่เป้าหมายในการส่งเสริมของโครงการฯ คือหมู่บ้านชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ในเขตพื้นที่สูง โดยจะทำการคัดเลือกหมู่บ้านเพื่อทำการส่งเสริม ที่มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้คือ

- 1) เป็นหมู่บ้านชาวเขาที่ทำการปลูกฝิ่น
- 2) เป็นหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลจากการคมนาคม และยังไม่มียุทธศาสตร์ของรัฐบาลเข้าไปดำเนินงานอยู่

1.2 ขำยงานในการส่งเสริม

หมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือกเป็นหมู่บ้านเป้าหมายในการส่งเสริม จะถือเป็น "หมู่บ้านหลัก" (Key Village) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการส่งเสริม เมื่อใดที่หมู่บ้านหลักประสบความสำเร็จหรือมีความก้าวหน้า โดยที่ชาวเขาภายในหมู่บ้าน ยอมรับพืชที่ส่งเสริมแล้ว จะขยายงานการส่งเสริมออกไปยังหมู่บ้านอื่น ๆ รอบหมู่บ้านหลัก โดยให้ถือเป็น "หมู่บ้านบริวาร" (Satellite Village) ของหมู่บ้านหลัก ระบบขยายงานนี้อาศัยความสำเร็จและการยอมรับการส่งเสริมของชาวเขาในหมู่บ้านหลัก เป็นตัวอย่างที่ทำให้ชาวเขาในหมู่บ้านบริวาร เกิดความเชื่อมั่นและยอมรับการส่งเสริมคล้อยตามกัน รวมทั้งสามารถใช้ฐานด้านกำลังคนและวัสดุ อุปกรณ์ จากหมู่บ้านหลัก มาสนับสนุนงานในหมู่บ้านบริวารได้อีกด้วย แผนภูมิการขยายขำยงานส่งเสริม อยู่ในแผนภูมิที่ 4-2

แผนภูมิ 4-2 : แสดงการขยายขำยงานในการส่งเสริมการผลิตในหมู่บ้านของโครงการปลูกพืชทดแทนฯ

1.3 ชนิดของพืชทำการส่งเสริม

โครงการไค้มุ่งที่จะส่งเสริมพืชใน 2 ลักษณะ คือ

1. พืชเพื่อการค้า
2. พืชเพื่อการบริโภคในครัวเรือน

ในส่วนของพืชที่ปลูกเพื่อการค้า ซึ่งถือเป็นพืชเศรษฐกิจที่มุ่งปลูกพืชทดแทน
ฝิ่นนั้น มีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกชนิดของพืช คือ

- 1) ชนิดของพืชจะต้องไม่มีการปลูกหรือมีปลูก เป็นจำนวนน้อยในพื้นที่ราบ
- 2) ในกรณีที่มีพื้นที่ปลูกในพื้นที่ราบ พืชทำการส่งเสริมจะต้องเป็นพืช

ที่ปลูกในฤดูกาลที่ไม่ซ้ำกับพื้นที่ราบ

จากการค้นคว้าทดลองโดยศูนย์วิจัยและฝึกอบรมการเกษตรที่สูงขุนช่างเคี่ยน ซึ่งทำ
หน้าที่วิจัยค้นหาพืชเมืองหนาวของโครงการ ได้กำหนดพืชที่เหมาะสมในการส่งเสริม เพื่อปลูก
พืชทดแทนฝิ่น และพืชเพื่อการบริโภคในครัวเรือน ดังต่อไปนี้คือ

1. พืชเพื่อการค้า ได้แก่

- กาแฟพันธุ์อาราบิก้า (Arabica)
- ถั่วแดง (Red Kidney Bean)
- มันฝรั่งพันธุ์สปุนต้า (Spunta)
- ถั่วลาย (Pinto Bean)
- ข้าวโพดสุวรรณ 1
- ข้าวสาลี (Wheat)
- ผักสลัดปลี (Head Lettuce)
- แครอท (Carrot)
- มะเขือเทศ (Tomato)
- พริกยักษ์ (Sweet Pepper)
- ไม้ผลยืนต้นเมืองหนาว เช่น ท้อ (Peach)

2. พืชเพื่อการบริโภคในครัวเรือน ได้แก่

- ข้าว
- ข้าวโพด เลี้ยงสัตว์
- พืชผักชนิดต่าง ๆ
- ไม้ผลชนิดต่าง ๆ ทั้งไม้ผลเมืองหนาวและของไทย

1.4 วิธีการส่งเสริมการผลิต

ปัจจัยสำคัญที่สุดในการดำเนินงานส่งเสริมการผลิตพืชทดแทน ภายในโครงการคือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งจะต้องไปปฏิบัติงานและอาศัยอยู่ภายในหมู่บ้านของชาวเขา จำนวน 2-3 คนต่อหนึ่งหมู่บ้านหลัก เจ้าหน้าที่ดังกล่าวจะต้องเข้าไปสร้างศรัทธา ความเชื่อมั่น ให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มชาวเขาในหมู่บ้าน และค่อย ๆ สอดแทรกพืชที่ทำการส่งเสริมและ เทคนิคทางการเกษตรทีละน้อย ด้วยการทำการทดลองและสาธิตให้ชาวเขาได้เห็นถึงข้อดีต่าง ๆ ของพืชดังกล่าว การทดลองและสาธิต อาจกระทำขึ้นภายในแปลงทดลองและสาธิต ของสถานีภายในหมู่บ้าน โดยเจ้าหน้าที่จะทำการชักชวนและชี้แนะให้ชาวเขามาดูแปลง และทดลองนำไปปฏิบัติบ้าง เมื่อชาวเขาเริ่มยอมรับและนำไปปฏิบัติ เจ้าหน้าที่จะคอยติดตามให้คำแนะนำต่าง ๆ เช่น การใส่ปุ๋ย การกำจัดศัตรูพืช แก่ชาวเขาอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ได้ผลผลิตเป็นที่น่าพอใจ ซึ่งเมื่อชาวเขาได้เห็นผลที่น่าพอใจ ก็จะถ่ายทอดไปสู่ชาวเขาอื่น ๆ เป็นวงกว้างออกไป

การทำแปลงทดลองและสาธิต มิได้จำกัดอยู่แค่แปลงในสถานีการเกษตรเท่านั้น แต่เจ้าหน้าที่จะส่งเสริมให้ทำแปลงทดลองในไร่ของชาวเขาด้วย เพื่อให้ชาวเขาได้เปรียบเทียบข้อแตกต่างได้อย่างชัดเจนระหว่างแปลงที่เจ้าหน้าที่ได้แนะนำให้ใช้เทคนิคใหม่ ๆ เช่น การใส่ปุ๋ยกับแปลงที่ชาวเขาทำกันเอง ข้อแตกต่างที่เห็นได้ชัดเจน จะทำให้ชาวเขายอมรับในเทคนิคใหม่ได้เร็วขึ้น

นอกจากนั้น เพื่อที่จะให้งานการส่งเสริมขยายวงกว้างออกไปในกลุ่มชาวเขา โครงการจะทำการชักชวนผู้นำในหมู่บ้านชาวเขา รวมทั้งอาสาสมัครชาวเขา ในแต่ละหมู่บ้านไปเข้ารับการฝึกอบรมด้านการเกษตรที่ศูนย์วิจัย และฝึกอบรมการเกษตรที่สูงขุนช่างเคี่ยน ซึ่งเป็นศูนย์วิจัยและฝึกอบรมของโครงการฯ รวมทั้งหาไปดูงานด้านการเกษตร

ในที่ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้นำและอาสาสมัครชาวเขาเหล่านี้ มีความรู้และประสบการณ์ นำไปถ่ายทอดแก่ชาวเขาภายในหมู่บ้านอีกต่อหนึ่ง

ในระยะที่สองของโครงการ (พ.ศ. 2526-2527) การถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรชาวเขา มีลักษณะเป็นการถ่ายทอดโดยตรงมากขึ้น โดยโครงการฯ ได้จัดทีมฝึกอบรมเคลื่อนที่เข้าไปฝึกอบรมถึงในพื้นที่ พร้อมด้วยวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างครบถ้วน เพื่อให้ชาวเขาได้เห็นรายละเอียดด้านการส่งเสริมซึ่งสามารถเข้าใจและรับรู้ได้ง่ายขึ้น

การส่งเสริมการผลิตของโครงการฯ ดังที่กล่าวมาจะดำเนินการควบคู่ไปกับการให้ยืมปัจจัยในการผลิต เช่น บัว เบ็ดพันธุ์ เครื่องมือทางการเกษตร ฯลฯ เพราะชาวเขาไม่สามารถจะหาสิ่งเหล่านี้มาได้ด้วยตนเอง และการให้ยืมสิ่งเหล่านี้ ประกอบกับการให้เปล่าในกรณีที่เป็นชาวเขายากจน หรือผลผลิตที่ผลิตได้เกิดความสูญเสียขึ้น จะเป็นการชักจูงให้ชาวเขายอมรับและเข้ามาสู่ระบบส่งเสริมได้อีกทางหนึ่ง

2. ระบบการตลาด

การจัดตลาดรองรับผลผลิตจากพืชที่โครงการฯ ได้ส่งเสริม เป็นสิ่งที่สำคัญมากในการดำเนินงานโครงการให้บรรลุเป้าหมาย เพราะหากไม่มีตลาดรองรับผลผลิต ชาวเขาจะไม่มีหลักประกันความมั่นใจในพืชที่โครงการส่งเสริม ทำให้ไม่แน่ใจว่าเมื่อหันไปปลูกพืชชนิดอื่นแทนสิ้นแล้ว จะทำให้เขามีรายได้ชดเชยกับสิ้นได้หรือไม่ ซึ่งอาจทำให้ชาวเขาวกกลับไปปลูกพืชอื่นอีก

การจัดระบบการตลาดของโครงการปลูกพืชทดแทนฯ ได้มีนโยบายหลักในการที่จะให้ภาคเอกชนเป็นผู้ติดต่อรับซื้อโดยตรงกับชาวเขา โดยมีโครงการคอยช่วยเหลือประสานงานให้แก่ภาคเอกชน จนทำให้เกิดกิจกรรมทางด้านตลาดขึ้นในเขตพื้นที่ของโครงการฯ และสามารถระบายผลผลิตของโครงการฯ ออกสู่ตลาดได้หมดในที่สุด นโยบายหลักด้านการตลาดข้อนี้ ยังไม่สามารถดำเนินการให้ครอบคลุมแก่พืชทุกชนิดที่ส่งเสริมได้ เพราะมีปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินนโยบายนี้ คือ

1. สภาพการคมนาคม จากตลาดถึงหมู่บ้านชาวเขา ลำบากต่อการขนส่ง และการจัดซื้อผลผลิต หมู่บ้านชาวเขาบางแห่งในโครงการ ไม่มีถนนเข้าถึงหมู่บ้าน ภาค

เอกชนจึงไม่ย่อากทำการรับซื้อผลผลิตถึงหมู่บ้าน เพราะต้นทุนในการขนส่งสูง ไม่คุ้มทุน

2. พืชบางชนิดมีผลผลิตเป็นจำนวนน้อย หรือ ยังไม่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในตลาดในประเทศ จึงไม่มีภาคเอกชนสนใจเข้ามารับซื้อ

3. ราคาจำหน่าย เป็นปัญหาสำคัญมาก ในกรณีที่ภาคเอกชนและชาวเขาทำการติดต่อซื้อขายผลผลิตกันเองโดยตรง ราคาตลาดของผลผลิตนั้น อาจจะต่ำจนเกินไป ทำให้ชาวเขาที่ทำการเพาะปลูก ไม่มีความต้องการปลูกพืชชนิดนั้นอีกในปีต่อไป พืชบางชนิดไม่มีภาคเอกชนเข้ามารับซื้อผลผลิต ในราคาที่สูงพอคุ้มกับต้นทุนการผลิตของชาวเขา หรือในกรณีที่ภาคเอกชนเข้ามารับซื้อ แต่ราคาที่เสนอรับซื้อไม่สูงพอที่จะจูงใจให้ชาวเขาทำการผลิตพืชชนิดนั้นอีกในปีต่อไป ก็ทำให้เกิดปัญหาในการส่งเสริมการผลิตได้เช่นกัน

4. คุณภาพของผลผลิตที่จำหน่าย ชาวเขายังไม่มีความรู้เพียงพอในการปรับปรุงคุณภาพของผลผลิตให้ดีขึ้นก่อนการจำหน่าย เช่น กระบวนการแปรรูปผลผลิต การคัดเกรด การบรรจุ เป็นต้น ทำให้ลักษณะคุณภาพของผลผลิตที่จำหน่ายแก่พ่อค้าอยู่ในระดับต่ำ หากปล่อยให้เป็นอย่างเช่นนี้ พ่อค้าจะมีโอกาสกดราคาซื้อผลผลิตให้ต่ำลง และราคาที่ต่ำลงจะไม่จูงใจให้ชาวเขาทำการผลิตอีกต่อไป โครงการจึงต้องเข้ามาช่วยเหลือ โดยให้การฝึกอบรมแก่ชาวเขาในด้านการปรับปรุงคุณภาพก่อนการจำหน่าย และรับซื้อผลผลิตแทนภาคเอกชนไปก่อนในระยะแรก

5. ความพร้อมสมบูรณ์ของภาคเอกชนในการรับซื้อผลผลิตโดยตรงจากชาวเขา ภาคเอกชนยังไม่มีพาหนะที่สามารถขึ้นไปรับซื้อผลผลิตในหมู่บ้านที่ห่างไกล และเส้นทางคมนาคมเต็มไปด้วยความลำบาก ไม่มีความรู้ใบเส้นทาง การเดินทาง ลักษณะอุปนิสัยในการซื้อขายของชาวเขา และมองเห็นความเสี่ยงที่จะนำเงินจำนวนมากขึ้นไปรับซื้อถึงหมู่บ้าน ภาคเอกชนที่มีความพร้อมสมบูรณ์ในด้านดังกล่าวนี้จึงหาได้ยาก และจะต้องเป็นผู้ที่เคยค้าขาย รู้จักคุ้นเคยกับชาวเขามาก่อนเป็นอย่างดี รู้เส้นทาง การเดินทาง และเป็นผู้ที่ชาวเขาไว้วางใจได้พอที่จะจัดระบบ "การซื้อก่อน จ่ายทีหลัง" เพื่อลดความเสี่ยงในการนำเงินขึ้นไปซื้อ ปัจจุบันภาคเอกชนที่มีคุณสมบัติดังกล่าวนี้มีน้อยมาก

6. ลักษณะของผลิตภัณฑ์จำหน่าย บางชนิด เช่น กาแฟ จำต้องมีกระบวนการในการผลิต ก่อนการจำหน่ายที่ละเอียดอ่อนและพิถีพิถันมากกว่าพืชชนิดอื่น จึงจะได้คุณภาพที่ดี พืชดังกล่าวนี้ โครงการฯ จำต้องเข้าควบคุมการซื้อขายเอง เพื่อป้องกันปัญหาด้านคุณภาพและราคา ส่วนพืชที่มีกระบวนการในการปรับปรุงคุณภาพก่อนการจำหน่าย ง่ายและไม่ซับซ้อน เช่น มันฝรั่ง ถั่วแดง สามารถปล่อยให้ภาคเอกชนติดต่อซื้อขายโดยตรงกับชาวเขาได้

ด้วยเหตุผลต่าง ๆ ดังที่กล่าวมา ทำให้โครงการฯ จำต้องเข้ามาดำเนินงานตลาดในรูปของการ เข้ามารับซื้อผลิตผลแทนภาคเอกชน ในกรณีของพืชบางชนิด เพื่อให้ชาวเขาทำการผลิตพืชนั้นแทนผืนต่อไป โดยในส่วนนี้ถือเป็นนโยบายของทางด้านการตลาด ซึ่งมีวิธีการปฏิบัติดังต่อไปนี้คือ

1. จัดตั้งเงินกองทุนเพื่อจัดซื้อผลิตผล (Produce Purchasing Fund, PPF) เพื่อ
 - ใช้รับซื้อผลิตผลเอง ในกรณีที่ไม่สามารถจัดหาภาคเอกชนที่เหมาะสมเข้ามาซื้อได้โดยตรง
 - ใช้รับซื้อผลิตผลจากชาวเขาในราคาประกันขั้นต่ำ เพื่อให้ชาวเขาคู้ทุนในการผลิต และจูงใจให้ทำการผลิตในฤดูต่อไป
 - ใช้เงินกองทุนเพื่อชดเชยรายได้ของชาวเขาจากการที่ผลิตผลมีความเสียหายหรือตกต่ำลงเนื่องจากสภาวะทางธรรมชาติ ศัตรูโรคพืช ฯลฯ
 - ใช้เงินกองทุนเป็นเครื่องมือต่อรองทางการตลาดกับภาคเอกชน หรือดึงราคาของผลิตผลให้สูงขึ้น เช่น ในกรณีที่ภาคเอกชนเสนอราคาซื้อที่ต่ำเกินไป โครงการฯ อาจเสนอเงื่อนไขแก่ภาคเอกชนว่า โครงการฯ จะเข้ารับซื้อแทนด้วยเงินกองทุนฯ ในราคาที่สูงกว่า เป็นต้น

2. หลังจากที่โครงการฯ รับซื้อผลิตผลโดยตรงจากชาวเขาแล้ว จะทำหน้าที่จัดหาสถานที่เก็บผลิตผลและสิ่งอำนวยความสะดวก และทำการคัดเกรด บรรจุ และขนส่งผลิตผลเพื่อจำหน่ายแก่ภาคเอกชน โดยในส่วนของหน้าที่ดังกล่าว รวมทั้งการจัดหาตลาดทางภาคเอกชน เป็นหน้าที่ของฝ่ายการตลาดของโครงการฯ ซึ่งโครงการฯ เป็นผู้จัดตั้งขึ้น

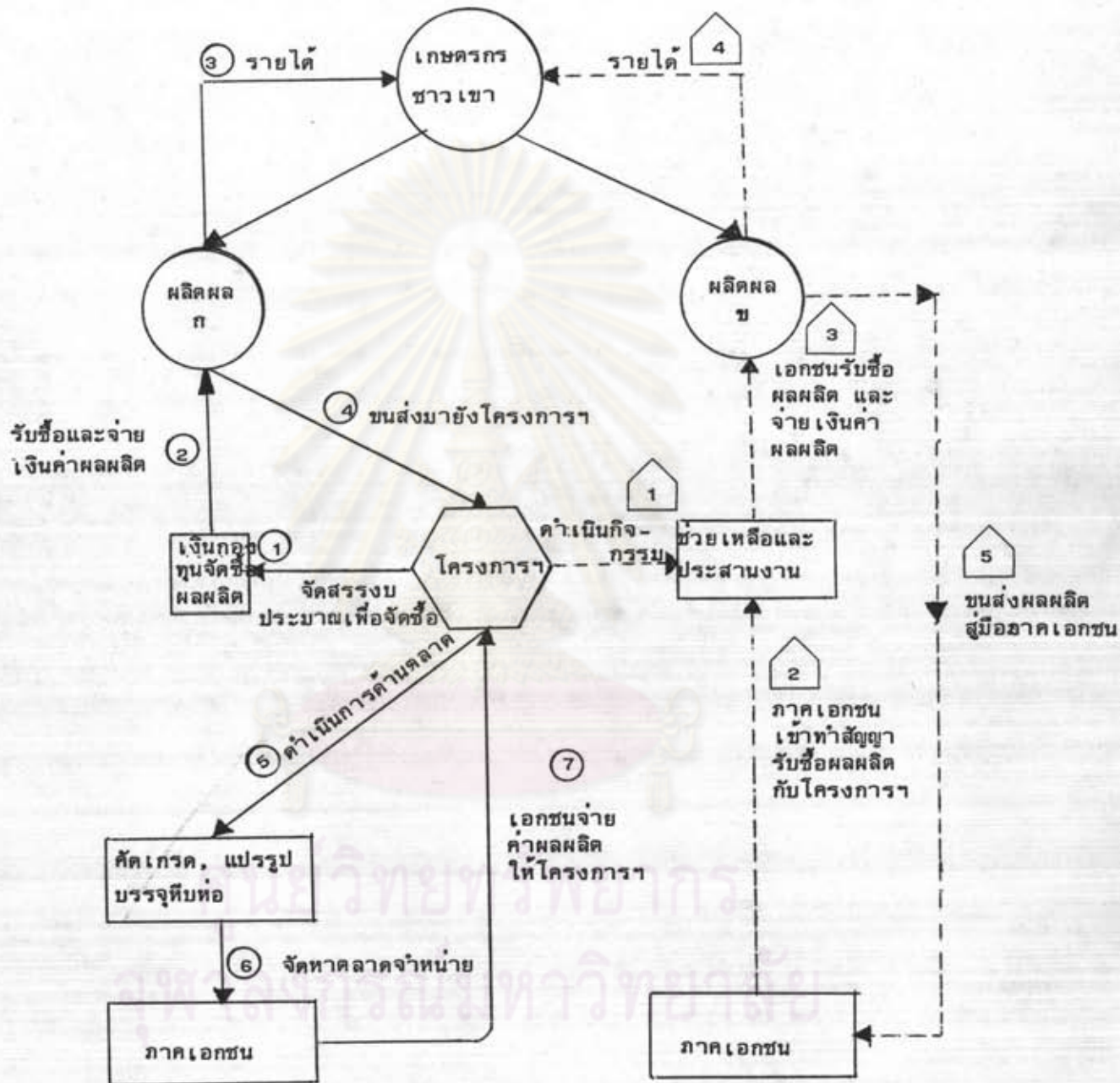
3. เงินที่ได้จากการจำหน่ายผลิตผลจะนำกลับเข้าสมทบในเงินกองทุนเพื่อใช้ในปีต่อไป

นโยบายการจัดซื้อและจำหน่ายผลิตผลเองโดยโครงการฯ มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ เพื่อสร้างหลักประกันแก่ชาวเขาว่า ราคาผลิตผลที่ชาวเขาจำหน่ายได้ จะสูงพอที่จะทำให้เขาคู้ทุนในการผลิต และจูงใจให้เขาทำการผลิตต่อไป ในกรณีที่ภาคเอกชนเสนอราคาซื้อผลิตผลที่สูงพอและโครงการฯ พิจารณาเห็นว่า เป็นราคาที่จะทำให้ชาวเขาทำการผลิตต่อไปได้แล้ว โครงการฯ ก็จะปล่อยให้ภาคเอกชนทำหน้าที่จัดซื้อแทน โดยจะยังคงคอยกำกับและติดตามผลการรับซื้อของภาคเอกชนต่อไป เพื่อมิให้มีการกดราคาซื้อ หรือ เอาัดเอาเปรียบกับชาวเขา

บทบาทด้านการตลาดของโครงการฯ ทั้งสองบทบาทคือ บทบาทด้านการจัดซื้อและจำหน่ายผลิตผลเอง กับบทบาทที่คอยกระตุ้นให้ภาคเอกชนเข้ามาทำการรับซื้อผลิตผลจากชาวเขาโดยตรง สามารถแสดงให้เห็นได้จากแผนภูมิที่ 4-3

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 4-3 : แสดงระบบการดำเนินงานด้านการตลาดของโครงการปลูกพืชทดแทนฯ

———— กิจกรรมที่โครงการฯ เข้ามาช่วยรับซื้อผลผลิตของชาวเขา
----- กิจกรรมที่ภาคเอกชน เข้ามารับซื้อผลผลิตของชาวเขา

3. ระบบการให้สินเชื่อแก่เกษตรกรชาวเขา

การดำเนินงานด้านสินเชื่อเพื่อการเพาะปลูกของชาวเขา โครงการ Hamp ได้มีนโยบายที่จะดำเนินการผ่านทางธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร โดยโครงการฯ ได้ขอความร่วมมือจาก ธกส. เป็นผู้ให้สินเชื่อแก่เกษตรกรชาวเขาโดยตรง และเพื่อประกันความเสี่ยงด้านสินเชื่อที่ทางธนาคารจะให้แก่ชาวเขา โครงการฯ ได้จัดเงินทุนหมุนเวียนจำนวนหนึ่งเรียกว่า เงินกองทุนประกันหนี้สูญ (Loan Repayment Guarantee Fund, LRGF) เงินกองทุนนี้ได้กำหนดขึ้นให้มีจำนวนเท่ากับ 20% ของยอดสินเชื่อที่ทาง ธกส. ปลดปล่อยแก่เกษตรกรชาวเขาในแต่ละปี ในกรณีที่เกิดหนี้สูญ หรือ ความเสียหายใดแก่ ธกส. ทาง ธกส. นำเงินกองทุนนี้เข้าชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้น

สินเชื่อทางเกษตรที่ทาง ธกส. จะปล่อยกู้แก่เกษตรกรนั้น ได้กำหนดในขั้นต้นไว้เป็น 2 รูปแบบคือ

- 1) ในรูปปัจจัยการผลิต
- 2) ในรูปของเงินสด

โดยในรูปของปัจจัยการผลิต (เช่น ปุ๋ย, เมล็ดพันธุ์ ฯลฯ) นั้น ทาง ธกส. จะเปิด Production Credit Account (PCA) ขึ้น แล้วโอนเงินเข้าบัญชีในจำนวนเท่ากับยอดที่อนุมัติให้กู้ แล้วให้โครงการฯ ถอนเงินดังกล่าวเพื่อนำไปจัดซื้อปัจจัยการผลิตและขนส่งไปให้เกษตรกรชาวเขาต่อไป ส่วนสินเชื่อในรูปของเงินสด ทาง ธกส. จะเป็นผู้พิจารณาอนุมัติให้แก่เกษตรกรโดยตรง ยอดสินเชื่อทั้งหมดที่ทาง ธกส. จะให้แก่ชาวเขา อาจจะขยายเพิ่มขึ้นได้ตามที่เห็นสมควร โดยคิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 1 ต่อเดือน

วิธีการในการให้สินเชื่อ จะเริ่มด้วยการที่ชาวเขาที่ต้องการสินเชื่อ จะต้องเข้าร่วมกลุ่มกัน แต่ละกลุ่มจะต้องมีสมาชิกภายในกลุ่มไม่ต่ำกว่า 5 คน เพื่อรับผิดชอบต่อการจ่ายคืนสินเชื่อของสมาชิกภายในกลุ่มของตน เมื่อจัดตั้งกลุ่มได้แล้ว จึงมีสิทธิที่จะขอกู้เงินได้ โดยการขอกู้เงินในขั้นแรก จะต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมของโครงการฯ ทราบ เมื่อเจ้าหน้าที่ได้รับทราบการขอกู้เงินจากทางกลุ่มแล้ว จะร่วมกันพิจารณาขอกู้เงินกับเจ้าหน้าที่ตัวแทนจาก ธกส. ว่ามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใดในการให้กู้ ถ้าพิจารณาแล้วเห็นว่า

เหมาะสมก็จะทำสัญญาการกู้เงินและจัดส่งไปให้สำนักงาน ธกส. ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ ดำเนินการอนุมัติ เมื่ออนุมัติแล้ว ทางธนาคารจะเปิดบัญชี Production Account ให้ และแจ้งไปยังโครงการฯ เพื่อให้มาถอนเงินในบัญชีนำไปจัดซื้อปัจจัยการผลิตต่าง ๆ และขนส่งจากสำนักงานโครงการฯ ไปยังพื้นที่ต่อไป ส่วนสินเชื่อในรูปแบบของเงินสด เจ้าหน้าที่จะแจ้งต่อกลุ่มชาวเขาให้เดินทางลงมารับเงินที่ธนาคารโดยตรง

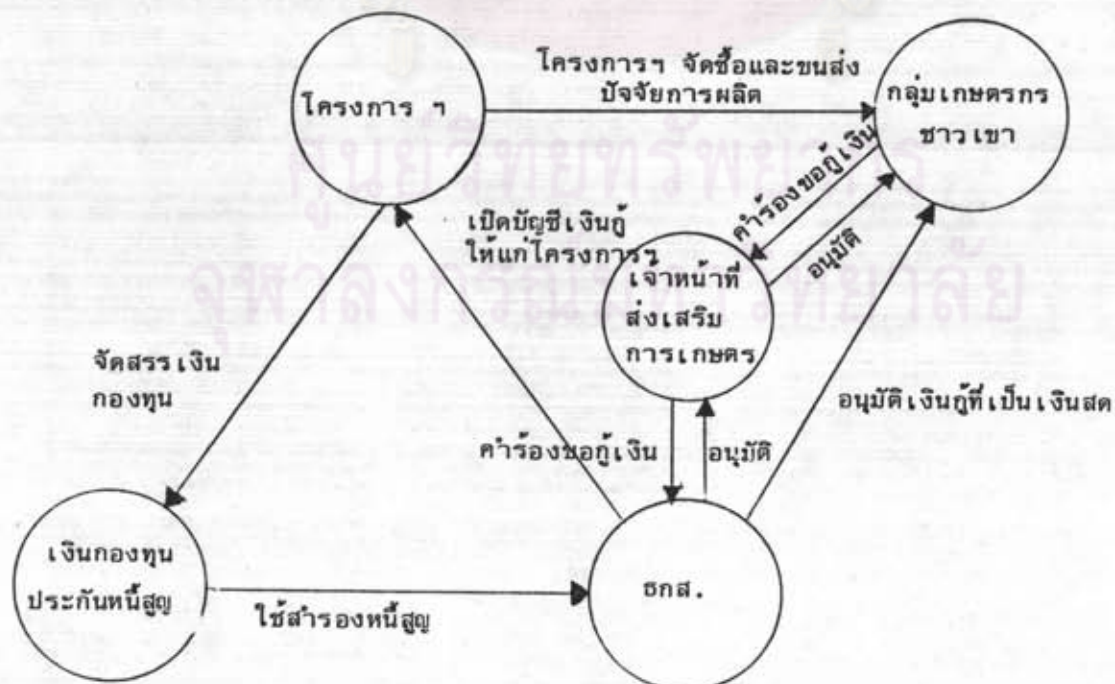
ด้านการจ่ายคืนสินเชื่อ นั้น ไม่ว่าจะกู้ยืมในรูปแบบใด กลุ่มเกษตรกรจะต้องจ่ายคืนในรูปแบบของเงินสดเพียงอย่างเดียว โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตรกรของโครงการและเจ้าหน้าที่จาก ธกส. จะช่วยเหลือกันในการหักเงินคืนใน 2 กรณีคือ

1. กรณีที่โครงการฯ เป็นผู้รับซื้อผลิตผลเอง โดยใช้เงินกองทุนจัดซื้อผลิตผล (Produce Purchasing Fund, PPF) จะทำการหักออกจากเงิน PPF ในส่วนที่ต้องจ่ายเป็นค่าผลิตผลขณะรับซื้อ

2. กรณีที่ภาคเอกชนเป็นผู้รับซื้อ จะขอให้ภาคเอกชนเป็นผู้หักเงินให้ โดยมีเจ้าหน้าที่ของโครงการฯ เป็นผู้ดูแลประสานงานด้านข้อมูล

ระบบการให้สินเชื่อภายในโครงการ สามารถแสดงให้เห็นได้จากแผนภูมิที่ 4-4

แผนภูมิที่ 4-4 : แสดงระบบการให้สินเชื่อภายในโครงการปลูกพืชทดแทน ฯ

4. ระบบการฝึกอบรม

การฝึกอบรมเป็นนโยบายสนับสนุนอันหนึ่งแก่กับนโยบายด้านการส่งเสริมการผลิต เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องในด้านดังกล่าวได้เกิดทักษะ ความรู้ความเข้าใจมากขึ้น ในกิจกรรมที่ตนเองกำลังดำเนินงานอยู่นั้น โดยบุคลากรที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้ารับการฝึกอบรมภายในโครงการฯ แบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานภายในโครงการฯ
2. เกษตรกรชาวเขาในเขตพื้นที่โครงการฯ
1. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานภายในโครงการฯ

ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ที่ปฏิบัติงานในโครงการฯ ซึ่ง จะได้รับการคัดเลือกให้เข้ารับการฝึกอบรมและศึกษาดูงาน ในลักษณะดังต่อไปนี้คือ

- 1.1 ฝึกอบรมระหว่างประจำการ (In-service Training) ด้านการเกษตร
- 1.2 ศึกษาดูงานด้านการเกษตรภายในประเทศ
- 1.3 ศึกษาดูงานด้านการเกษตรเฉพาะพืชที่ส่งเสริมในต่างประเทศ

2. เกษตรกรชาวเขาในเขตพื้นที่โครงการฯ

การฝึกอบรมเกษตรกรชาวเขาจะแบ่งประเภทของเกษตรกรที่จะได้รับการฝึกอบรมออกเป็น 3 ลักษณะคือ

- 2.1 ผู้นำชาวเขาประจำหมู่บ้าน
- 2.2 อาสาสมัครชาวเขา
- 2.3 เกษตรกรชาวเขาโดยทั่วไป

สำหรับเกษตรกรใน 2 ลักษณะแรกนั้น โครงการฯ จะทำการคัดเลือกเข้ามาทำการฝึกอบรม ณ ศูนย์ค้นคว้าวิจัยและฝึกอบรมการเกษตรขุนช่างเคี่ยน หรือนำไปศึกษาดูงานตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อให้เกษตรกรเหล่านี้ได้นำความรู้ไปถ่ายทอดให้แก่ชาวเขาอื่น ๆ ภายในหมู่บ้านต่อไป หลักสูตรที่จะให้เกษตรกรได้รับการฝึกอบรมและดูงาน ประกอบด้วยหลักสูตรทางด้าน.-

- การเกษตรทั่วไป
- การเกษตร เฉพาะพืชที่ส่งเสริม
- การพัฒนาชุมชนและพัฒนาผู้นำในท้องถิ่น
- การพัฒนาอาชีพด้านอื่น ๆ

ส่วนลักษณะเกษตรกรรมประเภทที่ 3 คือ เกษตรกรโดยทั่วไปนั้น โครงการฯ ให้จัดหน่วยฝึกอบรมเคลื่อนที่ พร้อมด้วยวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการฝึกอบรมเดินทางเข้าไปฝึกอบรมถึงพื้นที่หมู่บ้าน การฝึกอบรมโดยหน่วยเคลื่อนที่นี้ มุ่งที่จะดึงเอาเกษตรกรชาวเขา มาเข้ารับการอบรมโดยไม่ได้จำเพาะเจาะจง เป็นรายบุคคล หลักสูตรการฝึกอบรมจะเน้นด้านการเกษตร เฉพาะพืชส่งเสริม เป็นสำคัญ และอาจจะกำหนดหลักสูตรเร่งด่วนอื่น ๆ เพื่อให้เหมาะสม เป็นกรณีไป

5. ระบบการพัฒนาชุมชน

ลักษณะของการพัฒนาชุมชนของโครงการฯ ได้มุ่งที่จะสนับสนุนการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้คือ

5.1 ด้านการสร้างปัจจัยพื้นฐานและสาธารณูปโภคต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน เช่น ถนนเข้าสู่อำเภอ การประปาหมู่บ้าน อ่างเก็บน้ำ ส้วม โคตง เรือนเพาะชำ ฯลฯ

5.2 ด้านการอนามัย โครงการฯ จะดำเนินการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อจัดสร้างสถานอนามัยภายในหมู่บ้าน สนับสนุนยาเวชภัณฑ์ และให้การรักษายามาลเบื้องต้นแก่ชาวเขา รวมทั้งจะนำชาวเขาที่ติดฝิ่นเข้ารับการรักษายาบำบัดด้วย

5.3 ด้านการศึกษา โครงการฯ จะดำเนินการสร้างอาคารโรงเรียนขึ้นภายในหมู่บ้าน และสนับสนุนด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ใช้กับอาคารและในการเรียนการสอน โดยจะประสานงานกับหน่วยราชการที่รับผิดชอบอยู่ในพื้นที่ ให้จัดครูเข้าดำเนินการสอน

5.4 ด้านการจัดตั้งกลุ่มพัฒนาต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน โครงการฯ จะเข้าดำเนินการจัดตั้งกลุ่มชาวเขาในลักษณะต่าง ๆ ที่จะเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาหมู่บ้าน อาทิ เช่น กลุ่มเกษตรกร ธนาคารข้าว ธนาคารเมล็ดพันธุ์พืช เป็นต้น